

Beheerwijzer - plaggen van heide

Heide- en veenvlinders

Plaggen is een ingrijpende maatregel waarbij de voedselrijkere toplaag van de bodem wordt geschrapt. Door de grond te verarmen ontstaan nieuwe kiemplekken. Heide gedijt op schralere gronden. Mits op de juiste wijze uitgevoerd, draagt kleinschalig plaggen bij aan de instandhouding van heideterreinen.

1

Voedselrijkere toplaag verwijderen

Bij plaggen wordt de voedselrijkere toplaag verwijderd. Een klein deel van de organische laag blijft zitten om als zaadbank te dienen voor de kieming. Plaggen kan zowel handmatig als machinaal worden uitgevoerd, waarbij de voorkeur uitgaat naar kleinschalig plaggen. Grootschalig plaggen kan namelijk reptielen, amfibieën en insecten verwijderen. Het kan dan jaren duren voor herkolonisatie heeft plaatsgevonden. Met kleinschalig plaggen worden dieren gespaard en wordt insporing voorkomen.

2

Chopperen

Naast maaien is ook chopperen een optie. Chopperen is te omschrijven als verdiept maaien. Ook hierbij is de voorkeur zo klein mogelijke machines in te zetten.

3

Handmatig plaggen

In leefgebied van zeldzame heide- en veenvlinders is het raadzaam handmatig te plaggen. De verstoring is dan minimaal en je kunt bepaalde planten eenvoudiger intact laten.

4

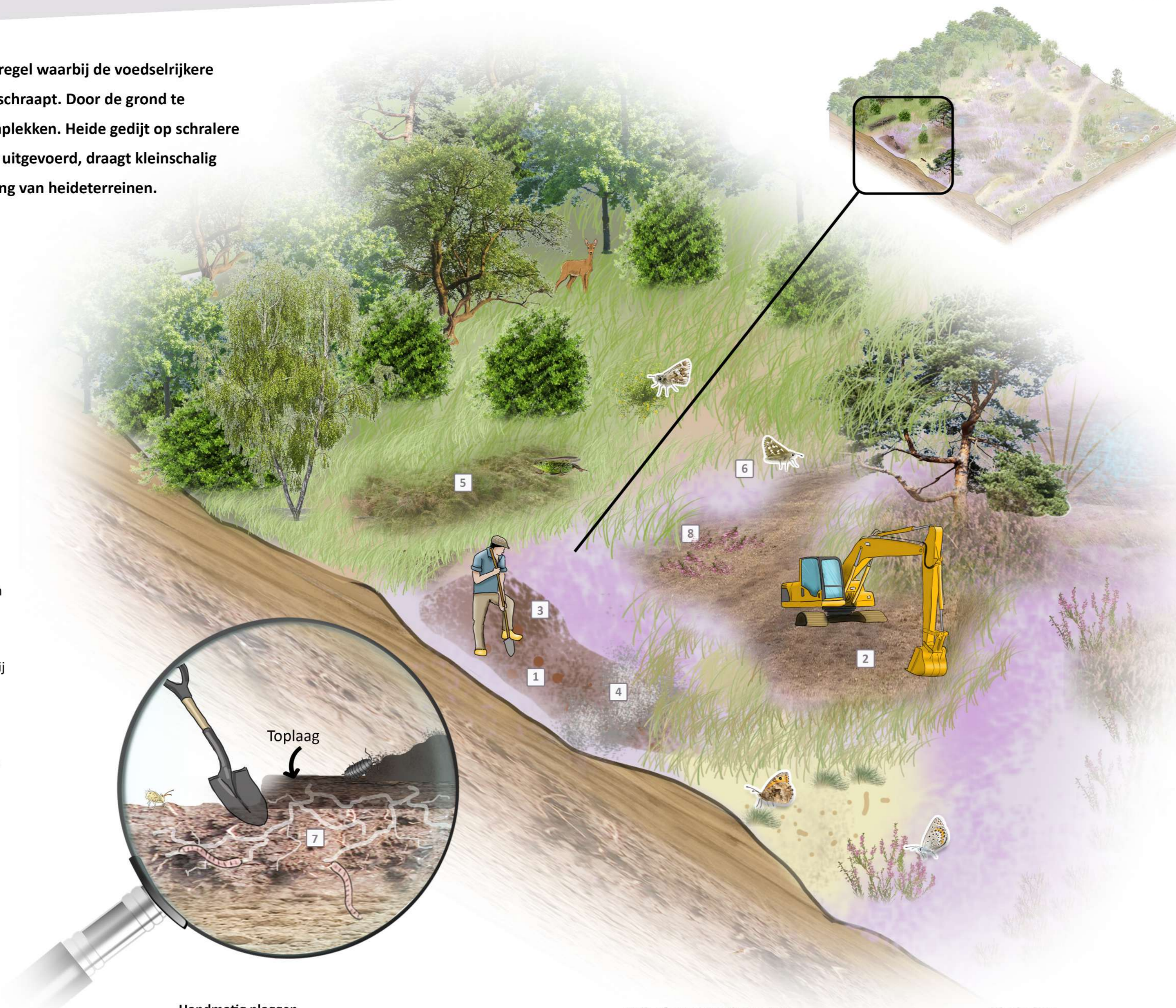
Kalk of steenmeel strooien

Om het bufferend vermogen en de zuurtegraad (pH) te herstellen, is het nodig om kalk of steenmeel te strooien.

5

Plagbulten

Bij het plaggen van kleine oppervlaktes kan het vrijgekomen materiaal worden verwerkt tot walletjes of worden verspreid op een geschikte plek. Dit biedt de heidefauna nieuwe microklimaten.

8

Enten

Op kale bodem of waar nog geen heideontwikkeling is, kan de bodem worden geënt door hier materiaal van het plaggen te verstrooien. Enten werkt versnellend op de ontwikkeling van vegetatie. Maaisel van heide kan op recent geplagde stukken worden gebruikt om via zaad de ontwikkeling te versnellen.

7

Zaadbank, mycorrhiza en bodemleven

Door plaggen verdwijnen schimmels in de toplaag van de bodem. Ook zaden en bodemleven worden meegenomen en afgevoerd. Probeer daarom kleinschalig geplagd materiaal in het gebied te verwerken. Maak bijvoorbeeld een steilrandje op een geschikte plek.

6

Rafelige randen en gradiëntvolgend

Plaggen hoeft niet in rechte stroken. Rafelige randen zorgen voor microreliëf, wat gunstig is voor veel diersoorten. Door ook van hoog naar laag (gradiëntvolgend) te plaggen, blijft de diversiteit aan biotopen behouden en houden dieren voldoende alternatieve leefplekken.

Beheerwijzer - plaggen van heide

Heide- en veenvlinders

Plaggen is een bekende beheermaatregelen binnen het heidebeheer. Bij plaggen wordt de bovenste grondlaag met begroeiing verwijderd. Door deze rijkere strooisellaag van de bodem te verwijderen, wordt de bodem armer aan voedingsstoffen. Hierdoor kan heide en pioniervegetatie zich weer ontwikkelen. Daarnaast beperkt plaggen verbossing en krijgt de heide een meer gevarieerd karakter. Idealiter vindt het plaggen plaats tussen 1 oktober en 1 maart, aangezien dit de minst kwetsbare periode is voor de vlinders en hun leefgebied.

Plaggen kan zowel machinaal als handmatig worden uitgevoerd. Het heeft de voorkeur om kleinschalig te plaggen om de nadelige effecten op onder andere fauna te beperken. Bij grootschalig plaggen worden dieren zoals reptielen, amfibieën en insecten met het plagsel afgevoerd. Het kan bij grootschalig plaggen wel 10 tot 30 jaar duren voordat volledige herkolonisatie heeft plaatsgevonden. Ook de verdichting van de bodem en het risico op insporing zijn een nadeel van machinaal plaggen.

In leefgebieden van heide- en veenvlinders is het raadzaam om handmatig te plaggen. Het nadeel van handmatig plaggen is dat het vrij zwaar werk is. Werk daarom met het juiste en scherp gereedschap. De voordelen van handmatig plaggen zijn, dat er heel precies en plaatselijk kan worden gewerkt, zodat de verstoring minimaal blijft. Ook levert het meer variatie op in tegenstelling tot grootschalig plaggen. Door handmatig te werk te gaan, kan er nauwkeurig om de waardplanten heen worden gewerkt.

Met plaggen verdwijnen ook veel mineralen, waardoor de buffercapaciteit van de bodem meestal afneemt. Tevens is plaggen nadelig voor de mycorrhiza (schimmels). Deze bodemschimmels zijn essentieel voor planten en zullen vanuit de omgeving weer aangevuld moeten worden. Wanneer handmatig plaggen geen optie is, kan er met een kleine of middelgrote rupskraan goed kleinschalig worden geplagd, waarbij de variatie zoveel mogelijk behouden blijft. Na plaggen is bekijken een waardevolle maatregel om het zuurbufferend vermogen van de bodem te verbeteren.

Een belangrijk uitgangspunt bij heidebeheer is dat men vooral niet te netjes moet werken. Bij plaggen kan men geplagde stukken op een geschikte plek uitstrooien. Hagedissen en andere dieren kunnen wegkruipen in het plagsel. Bij machinaal plaggen wordt geadviseerd om niet alles te glad af te werken, dit zorgt voor het nodige microreliëf.

Plaggen als beheermaatregel kan uiteraard ook toegepast worden bij veentjes, specifiek voor de veenvlinders. Aangezien de werkwijze hierbij anders is, verwijzen we naar de beheerwijzer over veentjes.

MIEREN EN VLINDERS

Een kritische soort als het gentiaanblauwtje is afhankelijk van bos- en moerassteekmieren. De rups laat zich vallen op de grond, waarna deze wordt meegenomen door een mier naar het mierenest. Hier overwintert en ontpopt de rups. Mieren spelen een essentiële rol in de levenscyclus van het gentiaanblauwtje.

Om de vlinder te behouden, zijn dus niet alleen beheermaatregelen voor heide noodzakelijk, ook de mier moet goed gedijen.

Grootschalige beheermaatregelen zoals plaggen, chopperen of laag afmaaien zijn nadelig voor de mieren.

Plaggen in rechte lijnen.

Handmatig plaggen met rafelige randen en waarbij het reliëf wordt gevolgd.